

Opis źródła:

Ziemińska Generalna Oekonomika, Jakuba Kazimierza Haura, ekonomisty i autora traktatów z zakresu rolnictwa i zarządzania gospodarstwem jest cennym źródłem zawierającym informacje na temat technik rolniczych, zarządzania gospodarstwem, relacji społecznych oraz praktyk codziennego życia w XVII wieku. Cytowany fragment dotyczy porad związanych z pozbyciem się pluskw i pcheł z domostw.

Miejsce wydania:

Jakub Kazimierz Haur., *Ziemińska Generalna Oekonomika: Obszerniejszym od przeszłej edycyey Stylem Supplementowana i we wszystkich Punktach znacznie poprawiona*, Kraków 1679.

Tekst źródła:

s. 113.

O wygubieniu wszelkiego szkodliwego i uprzykrzonego robactwa

O płach

Pchły nie potrzebni w budynkach komornicy, którzy czasem pracowitemu zasnąć nie dadzą gospodarzowi, tak gubić, narwać ziela redestu, i w ługu dobrym zwarzyć, i kilka razy kropidłem gęsto a drobno, co dzień izbę kropić, w tym mieszkaniach wyginać muszą sposobem.

Drugi sposób. Kmin z piołunem, warzyć także w ługu, przewarzywszy, gdy ochłodnie, z rybią rozmieszać żółcią albo bydlęciami, i często tym kropić izbę.

Item. Czarnuchę od godziny do godziny moczyć i tą wodą często gmach kropić.

Item. Wapno niegaszone, jako piasek rozetrzeć, i tym pawimenta posypać, pchły od tego zdychać muszą.

O pluskwach

Na pluskwy żółć bydlęciami octem, i piołunem dobrze zwarzać, łoszka, ściany i miejsca te, gdzie się znajdują, tym często smarować, do szczętu wyginać musza.

Drugi sposób. Wziąć jak najstarszej oliwy, siarki, według potrzeby, zetrzeć to w jakim dobrze naczyniu, i te wszystkie miejsca gdzie się ten znajduje niestatek posmarować, nie pochybnie że przez ten wyginać sposób.

Wziąć żywego srebra i zmoczyć do nadczczo śliną na dłoni, aż zbronać, do tego sadła wieprzowego, i sałwicy według potrzeby, społem to utłuc i zmięsać trzeba i miejsca tym namazać na długi czas takowa ich wygubi maćcia.

Czwarty sposób. Te mieszkania gdzie się pluskwy znajdują bursztynem tak nakurzyć, żeby dym mógł być w każdym kącie, od którego do szczytku ten niestatek wyzdychać musi.

Słowniczek pojęć:

Warzyć – doprowadzić do wrzenia

Powiment - dawne określenie dekoracyjnej posadzki

Żywe srebro – rtęć

Sawica – szałwia

Zbronaćnienie – zbrązowienie

Czarnucha - kąkol polny

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (zakres podstawowy):

1. Jakie są proponowane sposoby na pozbycie się pcheł i pluskiew z budynków?
2. Skąd w domach brały się pchły i pluskwy?
3. Czy problem robactwa w domostwach był powszechny?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Zastanów się nad kontekstem społecznym, w jakim żyli ludzie opisani w tekście. Jakie czynniki społeczno-ekonomiczne mogły wpływać na dostępność materiałów i metod umożliwiających walkę ze szkodnikami?
2. W jaki sposób tekst ilustruje różnice pomiędzy wiedzą ludową a naukowymi metodami zwalczania szkodników, które zaczęły dominować w późniejszych epokach?
3. Jakie mogą być potencjalne skutki uboczne stosowania opisanych metod na zdrowie mieszkańców?

Wskazówki:

W XVII wieku poziom higieny w domostwach był znacznie niższy niż obecnie. Ludzie mieli znacznie mniejszą wiedzę na temat higieny i praktyki sanitacyjne były znacznie mniej zaawansowane. W domostwach nie było bieżącej wody, co sprawiało, że mycie ciała było trudne. Ludzie myli się rzadko, co prowadziło do braku higieny osobistej. Insekty, takie jak wszy, pchły czy pluskwy były powszechne w domostwach. Większość domostw miała toalety na zewnątrz budynku. Brak kanalizacji spowodował, że śmieci i nieczystości były wyrzucane na ulicę, co prowadziło do powstawania chorób i epiemicznych. W kuchniach też było mało

higienicznie. Nieprawidłowo przechowywane żywności i brak czystości prowadziło do częstych zatrucia pokarmowego. Woda pitna często była zanieczyszczona, co również prowadziło do chorób.

Literatura pomocnicza:

Bohdan Baranowski, *Kultura Ludowa XVII i XVIII w. na ziemiach Polski Środkowej*, Łódź 1971.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis